

Sygn. akt I C 488/20

WYROK

CZĘŚCIOWY

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Przemysław Jagosz

Protokolant sekr. sąd. Joanna Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2020 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **B. T., J. T. i M. T.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. w W.**

o ustalenie

oddala powództwo o ustalenie nieważności umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 10.09.2008 r., zawartej między powodami i poprzednikiem prawnym pozwanego Banku.

Sygn. akt I C 488/20

Uzasadnienie wyroku częściowego

Powodowie żądali:

1) ustalenia, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 10.09.2008 r., zawarta między nimi i poprzednikiem prawnym pozwanego Banku jest nieważna,

ewentualnie, na wypadek oddalenia tego roszczenia - ustalenia, że nie wiążą powodów niedozwolone postanowienia § 2 ust. 2, § 4 ust. 1a i § 9 ust. 2 zd. trzecie umowy,

a nadto

2) zasądzenia od pozwanego kwoty **188 871,02 zł** (PLN) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15.06.2020 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazali, że:

a) zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (dalej jako pozwany lub Bank) umowę kredytu waloryzowanego w walucie szwajcarskiej jako konsumenci,

b) umowa została zawarta na podstawie wzoru obowiązującego w Banku bez możliwości negocjacji wszystkich jej postanowień,

c) według postanowień umowy waloryzacja kredytu w walucie szwajcarskiej odbywała się według kursów ustalanych samodzielnie przez Bank, a postanowienia te należy uznać za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c.,

d) zawarcie w umowie tych postanowień, czyni ją sprzeczną z prawem i zasadami współżycia społecznego, uzasadnia żądanie ustalenia jej nieważności, względnie tego, że powodów nie wiążą postanowienia niedozwolone,

e) nieważność umowy lub brak związania częścią jej postanowień sprawia, że spłaty kredytu mają charakter świadczenia nienależnego w całości (w przypadku nieważności umowy) lub w części (w przypadku wyeliminowania postanowień niedozwolonych. Wobec tego powodowie domagają się zwrotu tych świadczeń, w czym mieści się żądanie ich zwrotu w całości (do 15.05.2020 r. spłacili kwotę 188 871,02 zł), względnie różnicy między sumą kwot, jakie spłacili, a jakie powinni spłacić, gdyby nie stosowano postanowień niedozwolonych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, podnosząc, że umowa jest ważna i nie zawiera postanowień niedozwolonych. Na wypadek odmiennego uznania przez Sąd wskazał, że:

a) w przypadku wyeliminowania postanowień dotyczących waloryzacji do waluty szwajcarskiej podnosi zarzut przedawnienia roszczenia powodów o zwrot nadpłaty za okres od dnia zawarcia umowy do 7.07.2010 r.,

b) na wypadek uznania, że umowa jest nieważna (wskutek wyeliminowania niedozwolonych postanowień) podnosi ewentualny zarzut potrącenia roszczenia powodów ze swoim roszczeniem o zwrot kwoty udzielonego im kredytu,

c) na wypadek uznania, że umowa jest nieważna (wskutek wyeliminowania niedozwolonych postanowień) podnosi ewentualny zarzut zatrzymania kwoty 230 000 zł jako kwoty roszczenia o zwrot udzielonego kredytu i kwoty 85 035,78 zł jako kwoty średniego rynkowego wynagrodzenia za korzystanie przez powodów z kapitału kredytu.

(por. odpowiedź na pozew)

Zaznaczyć trzeba, że bezskuteczna pozostała próba zmiany powództwa przez rozszerzenie roszczenia ewentualnego o żądanie ustalenia bezskuteczności dodatkowych postanowień umowy, podjęta na rozprawie w dniu 21.12.2020 r., przez złożenie w trakcie rozprawy pisma z modyfikacją. Zgodnie z art. 193 § 2¹ Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) zmiana powództwa z zasady może być dokonana wyłącznie pismem procesowym. W myśl definicji z art. 125 § 1 k.p.c. pismo procesowe obejmuje oświadczenia i wnioski składane **poza rozprawą**. Oznacza to, że pismo procesowe ze zmianą powództwa nie może być złożone na rozprawie. Z tego względu i na podstawie powołanych przepisów zmianę powództwa dokonaną na rozprawie uznano za bezskuteczną (por. protokół rozprawy za adn. k. 187v, pismo z modyfikacją k. 183-184).

Niemniej, w ocenie Sądu z uwagi na charakter roszczeń oraz sposób ich sformułowania jako ewentualnych i kumulatywnych, zasadnym było ograniczenie rozprawy i wydania wyroku częściowego w zakresie najdalej idącego pod względem skutków żądania ustalenia nieważności umowy. Prawomocne przesądzenie o tym żądaniu ukierunkuje bowiem dalsze postępowanie w sprawie co do potrzeby orzekania w przedmiocie roszczenia ewentualnego o ustalenie bezskuteczności części umowy, a nadto o roszczeniu kumulatywnym o zapłatę.

W powyższym zakresie Sąd ustalił, co następuje:

W świetle twierdzeń stron i niekwestionowanych przez nie dokumentów oraz zeznań samych powodów za bezspornie wykazane można uznać, że:

1. Pozwany jest następcą prawnym (...) Banku S.A. w W..
2. Powodowie z poprzednikiem prawnym pozwanego podpisali umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 10.09.2008 r.

3. Powodowie podpisali umowę jako konsumenci.
4. Zgodnie z § 2.1 i § 3 umowy pozwany udzielił powodowi kredytu w kwocie 230 000 PLN „denominowanego (waloryzowanego) w walucie (...), na zakup prawa do lokalu mieszkalnego i zwrot wpłaconego zadatku.
5. Kwota kredytu w (...) (franku szwajcarskim) miała zostać określona według **kursu kupna dewiz zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku** w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu (§ 2.2)
6. Kredyt miał zostać uruchomiony jednorazowo na rachunki w PLN, ze wskazaniem, że jest wykorzystywany w PLN według opisanego wyżej kursu kupna dewiz (§ 4.1a).
7. Kredyt miał być spłacony w okresie 360 miesięcy, do dnia 15.09.2038 r. – na zasadach określonych w Ogólnych Warunkach Kredytowania... ((...)), które stanowiły integralną część umowy (§ 2.1 i § 1.2 umowy).
8. Wysokość rat miało określić w (...), zaś spłata miała następować w PLN po uprzednim przeliczeniu według **kursu sprzedaży dewiz dla (...) zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu spłaty** (§ 9.2 zdanie drugie, trzecie i czwarte i umowy).
9. Oprocentowanie kredytu określono jako zmienne i stanowiące sumę zmiennej stawki odniesienia oraz stałej marży w wysokości 2,40 punktów procentowych (§ 8.1 umowy).
10. Stawkę odniesienia ustalono jak stawkę rynku pieniężnego LIBOR 3-miesięczny z zaokrągleniem do dwóch miejsc po przecinku (§ 8.2-5 umowy).
11. Oprocentowanie w dacie zawierania umowy określono na 5,15 % w stosunku rocznym (§ 8.2 umowy).
12. W umowie i (...) nie zdefiniowano kursów kupna i sprzedaży dewiz, ani nie wskazano, jak ustalana jest tabela, z której miały one wynikać.
13. W § 16 (...) wskazano, że przekształcenie kredytu „denominowanego (waloryzowanego)” na kredyt złotowy może nastąpić za zgodą Banku, po przeliczeniu kwoty pozostającej do spłaty wraz z odsetkami według kursu sprzedaży dewiz zgodnie z „tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu przekształcenia”.
14. Kredyt został uruchomiony jednorazowo w łącznej kwocie 230 000 PLN (bezsporne).
15. W dniu 14.05.2015 r. strony podpisały aneks nr (...), na podstawie którego:
 - ustalono, że spłata rat będzie dokonywana w (...) drodze obciążania rachunku o wskazanym numerze właściwego do prowadzenia rozliczeń umowy,
 - wskazano, jak Bank ustala swój kurs średni walut oraz zapisano, że dla ustalenia kursu kupna i sprzedaży walut od kursu średniego odejmuje lub dodaje połowę spreadu walutowego, który publikuje w Tabeli kursów (k. 126-127).
16. Powodowie spłacali kredyt wyłącznie w PLN.
17. W okresie od 17.09.2008 r. do 1.06.2020 r. spłacili łącznie **188 871,02** PLN (bezsporne, por. także zaświadczenie – k. 56v).
18. Na rozprawie w dniu 21.12.2020 r. powodowie – uprzedzeni o potencjalnych skutkach stwierdzenia nieważności umowy przy braku akceptacji dla postanowień wskazywanych w pozwie przez niech jako niedozwolone – oświadczyli, że nie akceptują tych postanowień (k. 187v).

Sąd zważył, co następuje:

1. Zastrzec na wstępie trzeba, że znaczna część poniższych rozważań w istocie powiela argumentację wskazywaną przez Sąd w uzasadnieniach wyroków zapadających w innych sprawach na tle niemal identycznych stanów faktycznych i twierdzeń stron, zaś tam, gdzie zachodzą odmienności, znajduje to należyte odniesienie do treści ocenianej umowy, wniosków dowodowych stron oraz oceny poszczególnych żądań.
2. Powodowie domagali się ustalenia nieważności umowy lub braku związania niektórymi jej postanowieniami, a nadto zwrotu przez pozwaną Bank kwoty pobranej od nich nienależnie na spłatę kredytu lub w wyższej niż należna wysokości, do czego miało dojść w wyniku stosowania niedozwolonych postanowień umowy kredytowej, przy czym wszystkie te roszczenia wywodzili z faktu zawarcia w umowie postanowień niedozwolonych.
3. Zgodnie z art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom.
4. W ocenie Sądu samo uwzględnienie powództwa o zwrot pobranych pieniędzy nie wyczerpuje interesu prawnego powodów w odniesieniu do stwierdzenia nieważności lub częściowej bezskuteczności umowy kredytowej łączącej ich z pozwanym. Interes prawny powodów w wytoczeniu takiego powództwa polega bowiem na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych jej postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ Kodeksu cywilnego (k.c.) skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle tej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu, wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące.
5. Jak już wskazano swoje roszczenia powodowie wywodzili w istocie z faktu zawarcia w umowie niedozwolonych postanowień umownych dotyczących mechanizmu odniesienia kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej i związanych z tym przeliczeń kwoty wypłaconej i spłacanej, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie, co miało z kolei skutkować nieważnością całej umowy, ewentualnie bezskutecznością tych postanowień.
6. W pierwszej kolejności rozważyć zatem należało, jaki jest charakter umowy podpisanej przez strony i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.
7. Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (230 000 PLN), cel, na jaki został udzielony (zakup lokalu mieszkalnego), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marża i zmiennej stawki odniesienia) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.
8. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu miała być „denominowana (waloryzowana)” kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednie do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie (...).

9. Art. 358¹ § 2 Kodeksu cywilnego (k.c.) przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądz polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (por. wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

10. Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego, i stanowi jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego na podstawie nowelizacji tej ustawy, która weszła w życie z dniem 26.08.2011 r.

11. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

12. Jej istota polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej.

13. Zaznaczyć trzeba, że nie był to w żadnej mierze kredyt udzielany w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie pozwany pozyskiwał środki na wypłacenie powodom kwoty kredytu, a nadto jak księgował ten kredyt w swoich księgach rachunkowych po jego udzieleniu. Kwota kredytu, jaki miał udostępnić pozwany została bowiem określona w walucie polskiej i w takiej walucie następować miała jego spłata. Ponieważ okoliczności te wynikają w sposób oczywisty z samej umowy, zbędne było uzyskiwanie zeznań świadków proponowanych przez pozwanego odnośnie do praktyki bankowej w tym zakresie, gdyż nie ma ona żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z przyczyn wskazanych również w dalszej części uzasadnienia.

14. Ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z umowy kredytowej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu jej stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

15. Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem (zwłaszcza, że art. 69 prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym od 26.08.2011 r. wprost wspomina o tego rodzaju kredytach) lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony.

16. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

17. Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może natomiast być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego.

18. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do

postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (por. wyrok SA w Warszawie z 14.06.2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12, z 15.05.2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6.04.2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

19. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.).

20. W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków stanu rzeczy.

21. Nie było sporu między stronami, że powodowie zawierali umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c.

22. Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez nich jako niedozwolone, wskazać trzeba, że w zakresie głównego przedmiotu umowy dotyczyły one sposobu ustalenia salda zadłużenia w walucie obcej po wypłacie kredytu w PLN (§ 2.2, § 4.1a) oraz zaliczania spłaty dokonywanej w PLN na saldo zadłużenia w walucie obcej (§ 9.2 w części). Podobne postanowienia dotyczyły np. wysokości opłat za wysyłanie upomnień lub monitów (§ 12), a nadto przeliczeń w przypadku zmiany waluty kredytu (§ 16 ogólnych warunków – k. 53).

23. Wskazane zapisy przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) według kursu kupna tej waluty opublikowanej w bliżej nieokreślonej tabeli obowiązującej w Banku. W tej walucie i według tego kursu miano też określić raty spłaty w (...), które jednak miały być potrącane w PLN, zaś wysokość raty w PLN miano ustalić według kursu sprzedaży (...) publikowanego w tak samo niezdefiniowanej tabeli.

24. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób ani w umowie, ani w ogólnych warunkach umowy.

25. Oznacza to, że Bank miał swobodę w zakresie ustalania kursu waluty przyjętej do waloryzacji zobowiązań stron, o czym świadczy dodatkowo to, że w § 2.3 umowy wskazał, że o wysokości wykorzystanego kredytu w walucie (...) poinformuje kredytobiorcę po jego wykorzystaniu.

26. W świetle zeznań powodów, jak również treści umowy i ogólnych warunków nie ulega wątpliwości, że została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi, czy mogą skorzystać z innego kursu waluty niż przyjmowany przez pozwanego. Oznacza to, że te postanowienia umowy, podobnie jak postanowienia ogólnych warunków (stanowiących wszak integralną część umowy), nie były uzgodnione indywidualnie z powodami w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

27. Z zeznań powodów wynika nadto, że przedstawiano informację o możliwości wahanía raty w zależności od wahań kursu (...), niemniej, nie wyjaśniono im szczegółowo sposobu powiązania kwoty kredytu w PLN z kwotą kredytu w (...) oraz wysokości rat, podobnie jak nie informowano, w jaki sposób Bank ustala kurs przyjmowany do rozliczenia umowy, ani nie oferowano możliwości jakichkolwiek negocjacji w tym zakresie.

28. Zbędne w tym zakresie było prowadzenie dowodu z zeznań świadków wskazanych w odpowiedzi na pozew. Żaden z nich nie uczestniczył przy zawieraniu umowy stron (por. pismo k. 181), zatem nie miał wiedzy o rodzaju i zakresie przekazywanych powodom informacji. Nie mógłby przy tym wiążąco i wiarygodnie potwierdzić, że

powodów poinformowano, że mogą negocjować każde postanowienie umowy i regulaminu, a co najwyżej wyjaśnić, że w Banku w tym zakresie opracowano pewne procedury i powinny być one zastosowane. Nie negując faktu opracowania takich procedur, informacja o ich istnieniu nie oznacza automatycznie, że zostały zastosowane względem powodów. Pozwany nie przedstawił natomiast żadnego dowodu na to, że na którymkolwiek etapie zawierania umowy powodów informowano o sposobie ustalania kursu waluty indeksacyjnej przez Bank na potrzeby rozliczania umowy i możliwościach negocjacji w tym zakresie. Nawet zatem, gdyby świadkowie proponowani przez pozwanego wskazali, że taka powinność informacyjna i możliwość negocjacji istniała, nie znaczyłyby to, że zostały one przedstawione powodom. Również z ich zeznań nie sposób wysnuć takiego wniosku. Okoliczność, że powodowie zaniechali dokładnego zapoznania się z umową przed jej podpisaniem, nie wyrażali żadnych wątpliwości co do jej treści lub nie formułowali żadnych pytań dotyczących umowy, nie oznacza przy tym, że doszło do indywidualnego uzgodnienia jej wszystkich postanowień. Dla wykazania takiego faktu konieczne byłoby bowiem udowodnienie nie tyle, że mieli możliwość formułowania pytań i wniosków, lecz że była im ona realnie przedstawiona w odniesieniu do poszczególnych postanowień.

29. Ponieważ powodowie wskazywali, że postanowienia w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów.

30. Kwestionowane postanowienia przewidują waloryzację kredytu kursem waluty obcej i odwołują się do bliżej nieokreślonej tabeli Banku, bez sprecyzowania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Trudno uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczające jednoznaczne.

31. Ponownie podkreślić należy, że kwestionowane postanowienia wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu w tej walucie po jego wypłacie w walucie polskiej oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN i spłaty całego zadłużenia w przypadku wypowiedzenia.

32. Ponieważ sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank. Nie zmienia tego okoliczność, że w swoim funkcjonowaniu podlega nadzorowi instytucji kontrolnych, a nadto musi uwzględniać otoczenie rynkowe. Czynniki te nie pozbawiały go bowiem uprawnienia do jednostronnego kształtowania kursów i znacznej swobody w tym zakresie, a tym samym wpływania na wysokość zobowiązań kredytowych obu stron.

33. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu w walucie obcej, na którą ma być przeliczony po wypłacie w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależy bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy.

34. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorcy (powodowie) mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu w PLN, skoro kursy wymiany określić miał Bank – co jasno wynika zresztą z § 2.3 umowy. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN w całym okresie wykonywania umowy. W sposób dowolny zatem mógł kształtować wysokość zobowiązania powodów w walucie, w jakiej spłacali kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu.

35. W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

36. Nie ma znaczenia, czy z możliwości tej Bank korzystał, ani to, czy w toku wykonywania umowy zmienił swoje zasady na bardziej transparentne.

37. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

38. Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy i czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też jak rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców.

39. Tym samym zbędne było prowadzenie postępowania dowodowego zmierzającego do poczynienia takich ustaleń, a wnioski pozwanego w tym zakresie pominięto (wniosek o przesłuchanie świadków z odpowiedzi na pozew).

40. Co więcej, skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia pozostają późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane przez strony na podstawie aneksów lub zmian regulaminu, precyzujących na przyszłość sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej, względnie umożliwiających dokonywanie spłat bezpośrednio w tej walucie. Miałyby one znaczenie, gdyby zostały zawarte w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość.

41. Tymczasem z zeznań powodów jasno wynika, że do zawarcia aneksu nr (...) z dnia 14.05.2015 r. z ich strony doszło wyłącznie w celu umożliwienia dokonywania spłaty kredytu bezpośrednio w walucie szwajcarskiej, co miało obniżyć wysokość rat. Treść aneksu w całości została przygotowana przez Bank, przez co nosi on cechy kolejnego wzorca, którego postanowienia nie były indywidualnie negocjowane. Skoro zatem aneks nie został zawarty w celu jednoznacznego wyeliminowania niedozwolonych postanowień ze skutkiem od chwili zawarcia umowy, a jedynie w celu poszerzenia w przyszłości możliwości spłaty kredytu o spłatę w (...), nie sposób uznać, aby jego zawarcie miało znaczenie dla oceny niedozwolonego charakteru postanowień umowy na datę jej zawarcia.

42. Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami i kształtowały ich zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiążą powodów, co dotyczy w szczególności wskazanych w pozwie § 2 ust. 2, § 4 ust. 1a i § 9 ust. 2 (w zakresie zd. drugiego, trzeciego i czwartego umowy) i oznacza konieczność wyeliminowania ich z umowy.

43. Wyeliminowanie wskazanych zapisów i związanie stron umową w pozostałym zakresie, czyli przy zachowaniu postanowień dotyczących waloryzacji kredytu oznaczałoby, że na etapie wykonywania umowy kwota kredytu

wypłaconego powodowi w PLN powinna zostać przeliczona na walutę szwajcarską, a powodowie w terminach płatności kolejnych rat powinni je spłacać w walucie polskiej, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia.

44. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

45. Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...)dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie (...):

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

46. Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...) -144, pkt 33).

47. Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych dopuszczałyby ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie.

48. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się kursem średnim NBP w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wypłata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą waloryzacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24.01.2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie (przy wysoce wątpliwym założeniu, że skutki te nie są związane z istotą umowy stron – por. art. XLIX przepisów

wprowadzających kodeks cywilny), to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

49. W ocenie Sądu brak określenia kursów wymiany i możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu waloryzacji, który - określony przy pomocy niedozwolonych postanowień dotyczących kursu wymiany - jawi się w całości jako sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy kredytobiorcy - konsumenta.

50. Po wyeliminowaniu wskazanych postanowień umowa stron może być jednak nadal wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu. Głównym przedmiotem umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do udostępnienia kredytobiorcom na czas oznaczony kwoty środków pieniężnych na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (art. 69 pr. bank.).

51. W przypadku umowy stron, po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota i waluta kredytu (230 000 PLN), cel kredytu (zakup lokalu mieszkalnego), okres i termin spłaty (ratalnie przez 360 miesięcy), wysokość prowizji oraz oprocentowanie (suma marży i stawki odniesienia). Eliminacja dotyczy bowiem wyłącznie przeliczeń na (...) i z (...), jakie miałyby nastąpić po uruchomieniu kredytu.

52. Taka umowa w pełni odpowiada cechom umowy kredytu wskazanym w art. 69 pr. bank., jest zgodna z zasadą swobodnego kształtowania stosunków umownych i w żaden sposób nie narusza zasad współżycia społecznego.

53. W ten sposób jednocześnie osiągnięty zostaje cel przepisów art. 385¹ k.c. i dyrektywy (...), wyłożony przez (...) i zakładający wyeliminowanie z umowy wyłącznie postanowień niedozwolonych z zachowaniem umowy, o ile nie zmienia to jej głównego charakteru w rozumieniu przepisów krajowych (czyli de facto art. 69 pr. bank.).

54. Nie jest przy tym uzasadnione przyjęcie niestanowczego poglądu wyrażonego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego w sprawie V CSK 382/18, że wyeliminowanie ryzyka kursowego (będące skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji/waloryzacji i przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (nieindeksowany/niewaloryzowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR) może być równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp, czy wariant umowy kredytu, co z kolei oznacza, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawiałoby za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

55. Po pierwsze, powtórzyć trzeba, że uznanie postanowień umowy za niedozwolone co do zasady ma prowadzić jedynie do ich usunięcia z umowy, a skutek w postaci jej nieważności (bezskuteczności) następuje tylko wówczas, gdy nie ma możliwości jej utrzymania.

56. Po drugie, jak zresztą wskazano w uzasadnieniu przywołanego wyroku SN, po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych, umowy w tym zakresie nie należy wypełniać treścią wynikającą z domniemanej woli (zamiaru) stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.).

57. Ocena, czy umowa o taki kredyt może być utrzymana, wymaga zatem ustalenia, czy jej elementy konstrukcyjne po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nadal mieszczą się w jej zasadniczym typie, pozwalającym na przyjęcie, że może być wykonywana jako umowa o kredyt bankowy.

58. Jak natomiast już wskazano, eliminacja postanowień dotyczących kursów wymiany, nie zmienia zasadniczego charakteru umowy, której istotą – zgodną z art. 69 pr. bank. - jest umożliwienie powodowi skorzystanie z kredytu udzielonego przez pozwanego, z obowiązkiem spłaty w określonym czasie, przy ustalonym oprocentowaniu i według

harmonogramu, który – po wyeliminowaniu zapisów dotyczących przeliczeń – zgodnie z § 6 (...) powinien być przekazywany kredytobiorcom ze wskazaniem wysokości rat spłaty wyrażonych wyłącznie w PLN.

59. Ponownie zaznaczyć trzeba, że podstawowym celem przepisów art. 385⁽¹⁾ i nast. k.c. oraz dyrektywy (...) jest wyłącznie niestosowanie postanowień niedozwolonych, a umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (por. uzasadnienie wyroku SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16 i powołane tam orzecznictwo, w tym wyrok TSUE sprawie(...)- pkt 33 oraz przywoływany wyżej wyrok TSUE w sprawie (...)).

60. Skoro umowa stron po wyeliminowaniu postanowień dotyczących waloryzacji kursem waluty nadal spełnia wszelkie niezbędne cechy umowy kredytu, nie sposób uznać, aby była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego.

61. Bez znaczenia jest przy tym, że oprocentowanie kredytu wyznaczone jest przy pomocy wskaźnika odnoszącego się do kursu waluty innej niż waluta kredytu. Strony mogą bowiem zastosować dowolny wskaźnik, byle jego istota nie sprzeciwiała się naturze umowy kredytowej, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Żaden przepis ustawy nie sprzeciwia się zastosowaniu wskaźnika LIBOR do ustalenia jednego z elementów stopy oprocentowania kredytu; nie sposób też w ocenie Sądu uznać, aby jego stosowanie było sprzeczne z naturą umowy kredytu bankowego lub jakimikolwiek zasadami współżycia społecznego. Oczywistym jest przy tym – co wynika z treści pozwu, odpowiedzi na pozew i umowy – że stawką odniesienia ma być LIBOR 3-miesięczny ustalany dla waluty szwajcarskiej, gdyż po eliminacji niedozwolonych postanowień dotyczących przeliczeń kwoty kredytu wypłaconego i spłacanego umowa nadal zawiera odniesienia do tej właśnie waluty.

62. Bez znaczenia jest nadto, jakimi przesłankami kierował się Bank, przyjmując w swoim wzorze taki właśnie wskaźnik oraz to, że bez mechanizmu indeksacji do waluty obcej nie zawarłby umowy o takiej treści, gdyż – jak wskazywano wcześniej – nie są to okoliczności istotne dla ustalenia sankcji związanych z abuzywnością innych postanowień umowy.

63. Dla stosowania przepisów art. 385¹ k.c. zbędne jest nadto rozważanie sytuacji gospodarczej, w której potencjalnie może znaleźć się Bank wskutek wyeliminowania postanowień niedozwolonych z umowy. Istota tej regulacji polega bowiem na tym, że eliminacja postanowień niedozwolonych stanowi sankcję dla podmiotu, który jej stosował. Jeżeli zatem Bank takie postanowienia opracował w swoim wzorcu umownym i je stosował, nie ma podstaw do wyłączenia stosowania sankcji z art. 385¹ k.c. tylko dlatego, że może go to narazić na trudności gospodarczej lub innej natury. Z tego względu nie ma również podstaw do analizowania sytuacji powodów, w jakiej znaleźliby się, gdyby zaciągnęli inny kredyt, względnie tego, jakie korzyści uzyskają w związku z eliminacją niedozwolonych postanowień. Wnioski pozwanego dotyczące przesłuchania świadków co do tych okoliczności zostały zatem pominięte.

64. Reasumując powyższe należy przyjąć, że umowa stron jest ważna i skuteczna, natomiast bezskuteczne i niewiążące powodów są postanowienia dotyczące przeliczeń do waluty szwajcarskiej.

65. Z tych przyczyn żądanie ustalenia nieważności umowy podlegało oddaleniu, o czym orzeczono wyrokiem częściowym na podstawie powołanych wyżej przepisów oraz art. 317 § 1 k.p.c.

66. Ustalenie, że umowa jest ważna dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do zarzutów zatrzymania i potrącenia podniesionych przez pozwanego na wypadek uznania, że umowa stron po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych staje się nieważna.

67. Ustalenie (dla potrzeby rozstrzygnięcia o nieważności umowy), że część jej postanowień ma charakter niedozwolony i niewiążący powodów (wskazane w pozwie postanowienia § 2 ust. 2, § 4 ust. 1a i część § 9 ust. 2 – w szczególności zd. 3-5 umowy), jednocześnie oznacza, że w wyniku ich stosowania z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością doszło do pobrania od powodów na poczet spłaty kredytu kwot wyższych niż rzeczywiście

należne (nadpłat, do których powstania musiało dojść w związku ze stosowaniem dwóch różnych kursów do przeliczeń kwoty kredytu z PLN na (...) po jego wypłacie i poszczególnych rat spłaty z (...) na PLN).

68. Kwoty te stanowią świadczenia nienależne w rozumieniu art. 410 k.c. Wskazany przepis stanowi, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła. Skutkiem powołania się przez powodów na niedozwolony charakter postanowień umownych jest ich wyeliminowanie z umowy od daty jej zawarcia. Tym samym wszelkie świadczenia spełniane na podstawie tych postanowień utraciły swoją podstawę.

69. Zgodnie z art. 405 w związku z art. 410 k.c. takie nadpłaty winny co do zasady zostać zwrócone powodom, przy czym pozwany w stosunku do tego żądania – zgłoszonego kumulatywnie z żądaniem ustalenia nieważności lub częściowej bezskuteczności umowy - sformułował zarzut przedawnienia w zakresie nadpłat, do których mogło dojść w okresie od 17.09.2008 r. do 7.07.2010 r., a zatem powstałych w okresie wcześniejszym niż 10 lat przed datą wniesienia pozwu.

70. W dalszym toku postępowania należałoby zatem rozstrzygnąć o żądaniu ewentualnym, zgłoszonym na wypadek oddalenia roszczenia o ustalenie nieważności umowy oraz o roszczeniu o zwrot nadpłat.

71. Sąd dostrzega przy tym znaczące rozbieżności w judykaturze i doktrynie prawa dotyczące umów kredytów indeksowanych i denominowanych oraz znaczenia wykładni dokonanej w wyroku (...) w sprawie(...) dla oceny skutków zawarcia w takich umowach klauzul niedozwolonych.

72. Przed dalszymi czynnościami i rozstrzygnięciami zasadne byłoby zatem prawomocne przesądzenie kwestii ważności umowy po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych.

73. Rozstrzygnięcie o żądaniu zapłaty wymaga bowiem dalszych ustaleń dotyczących prawidłowego określenia rat kredytu z uwzględnieniem treści umowy, jaka pozostaje w mocy po eliminacji mechanizmu indeksacji, czyli przy przyjęciu, że umowa ma charakter umowy kredytu w walucie polskiej oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej, co - jeżeli strony nie dojdą do porozumienia - będzie wymagało opinii biegłego, który wyliczy wysokość należnych rat oraz potencjalną nadpłatę dokonaną przez powodów. Konieczne będzie również rozważenie wskazanego wyżej zarzutu przedawnienia części tych nadpłat.

74. Z tych właśnie względów Sąd uznał, że zachodzą wskazane w art. 220 i art. 317 § 1 k.p.c. przesłanki do ograniczenia rozprawy oraz wydania wyroku częściowego. Kontynuowanie rozprawy odroczonej w zakresie roszczeń o ustalenie bezskuteczności i zapłaty nastąpi natomiast po uprawomocnieniu się rozstrzygnięcia co do ważności umowy, gdyż przesądzi to jednocześnie o tym, czy istnieje potrzeba rozstrzygnięcia o żądaniu ewentualnym, jak również wyznaczy to zakres ustaleń koniecznych dla rozstrzygnięcia o żądaniu zapłaty.